O‘QUV JARAYONIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH

Narzullaev Iskandar Safarovich
M.Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Harbiy tayyorgarlik o‘quv markazining front orti va moliyaviy ta’minot sikli

Annotatsiya. *Ushbu tezisda zamonaviy ta’lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati, ularning ta’lim sifatini oshirishdagi o‘rni hamda ta’lim oluvchilarning mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, raqamli ta’lim vositalari, interaktiv metodlar, multimedia texnologiyalari va sun’iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanishning pedagogik jihatlari tahlil qilingan. O‘zbekistonda ta’lim sifatini oshirish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan ishlar Prezident Shavkat Mirziyoyevning ta’lim sohasidagi fikrlari asosida yoritilgan.*

Kalit so‘zlar: *innovatsion texnologiyalar, ta’lim, o‘quv jarayoni, raqamli ta’lim, interaktiv metodlar, multimedia, sun’iy intellekt, pedagogik texnologiyalar, ta’lim sifati.*

Аннотация. *В статье рассматривается значимость использования инновационных технологий в современном образовательном процессе, их роль в повышении качества образования, а также возможности, которые они открывают для развития навыков самостоятельного и творческого мышления у обучающихся. Также анализируются педагогические аспекты применения цифровых образовательных инструментов, интерактивных методов, мультимедийных технологий и возможностей искусственного интеллекта. Вопросы повышения качества образования и внедрения современных педагогических подходов в Узбекистане рассматриваются в контексте взглядов Президента Шавката Мирзиёева на сферу образования.*

Ключевые слова: *инновационные технологии, образование, образовательный процесс, цифровое образование, интерактивные методы, мультимедиа, искусственный интеллект, педагогические технологии, качество образования.*

Abstract. *This paper highlights the importance of using innovative technologies in the modern educational process, their role in enhancing the quality of education,*

and the opportunities they provide for developing learners' independent and creative thinking skills. It also analyzes the pedagogical aspects of utilizing digital educational tools, interactive methods, multimedia technologies, and artificial intelligence capabilities. Efforts to improve the quality of education and advance modern pedagogical approaches in Uzbekistan are discussed in the context of President Shavkat Mirziyoyev's views on the education sector.

Keywords: *innovative technologies, education, learning process, digital education, interactive methods, multimedia, artificial intelligence, pedagogical technologies, quality of education.*

Kirish

XXI asrda ilm-fan va innovatsiyalar jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biriga aylanib bormoqda. Fan va texnologiyalar rivojining jadallashuvi iqtisodiyot, ta'lim, tibbiyot, sanoat, qishloq xo'jaligi, energetika va boshqa ko'plab sohalarda tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, biotexnologiya, yangi materiallar va avtomatlashtirish kabi yo'nalishlarning rivojlanishi inson faoliyatining mazmunini o'zgartirmoqda.

Bugungi kunda fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimiga ham yangi talablarni qo'ymoqda. Zamonaviy ta'lim jarayonining asosiy vazifasi faqat bilim berishdan iborat bo'lmay, balki ta'lim oluvchilarda mustaqil fikrlash, axborotni izlash va tahlil qilish, muammoli vaziyatlarga yechim topish hamda egallagan bilimlarini amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Shu nuqtayi nazardan, o'quv jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish va ilg'or texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etishga katta e'tibor qaratilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'lim sifatini oshirish masalalariga bag'ishlangan 2024-yil 19-iyundagi taqdimotda o'quvchilarning fanlarga qiziqishi va o'zlashtirishi ko'p jihatdan pedagoglarning bilim va mahoratiga bog'liqligini ta'kidlagan. Shu munosabat bilan pedagoglarning malakasini oshirish va baholash tizimini takomillashtirish bo'yicha vazifalar belgilangan.

Bu yondashuv innovatsion texnologiyalarning o'zi bilan bir qatorda, ulardan samarali foydalana oladigan zamonaviy pedagog kadrlarni tayyorlash ham muhim ekanini ko'rsatadi.

Asosiy qism

Innovatsion texnologiyalar ta’lim jarayonini yangi metodlar va zamonaviy vositalar asosida tashkil etish imkonini beradi. Ular yordamida o‘quv materiallarini ko‘rgazmali, interaktiv va amaliy shaklda taqdim etish, ta’lim oluvchilarning darsdagi faolligini oshirish mumkin.

Bugungi o‘quv jarayonida elektron darsliklar, multimedia vositalari, interaktiv doskalar, ta’lim platformalari, videodarslar, virtual laboratoriyalar va raqamli baholash vositalaridan foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda.

Innovatsion texnologiyalarning muhim jihatlaridan biri ta’lim oluvchini o‘quv jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirishdir. Masalan, loyiha asosida ta’lim, muammoli ta’lim, “aqliy hujum”, munozara, guruhlarda ishlash va amaliy topshiriqlar orqali o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvi rivojlantiriladi.

2024-yil 26-yanvardagi taqdimotda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev maktablarda Prezident va ixtisoslashtirilgan maktablar tajribasiga asoslangan baholash tizimi joriy etilgani hamda vaziyatni tahlil qilish, muammoni yechish va jamoada ishlash kabi amaliy mashg‘ulotlar ulushi oshirilganini qayd etgan.

Mazkur yondashuv innovatsion ta’limning asosiy maqsadi — o‘quvchini tayyor ma’lumotni yodlashga emas, balki bilimni mustaqil qo‘llash va muammolarni hal qilishga o‘rgatish ekanini ko‘rsatadi.

Raqamli texnologiyalarning ta’limdagi o‘rni

Raqamli texnologiyalar o‘qituvchi va ta’lim oluvchi o‘rtasidagi hamkorlikning yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda. Elektron ta’lim platformalari orqali o‘quv materiallarini mustaqil o‘rganish, topshiriqlarni elektron shaklda bajarish va natijalarni baholash imkoniyati yaratiladi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar ta’limni individuallashtirish imkonini ham oshiradi. Turli darajadagi topshiriqlarni shakllantirish, o‘quvchining o‘zlashtirish darajasiga mos materiallarni tanlash va individual ta’lim trayektoriyasini ishlab chiqish mumkin.

2024-yil fevral oyida o‘tkazilgan yig‘ilishda ta’lim sohasida raqamlashtirishni kuchaytirish, o‘quv reja va dasturlarni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish hamda PISA, TIMSS va PIRLS kabi xalqaro baholash tajribalarini bosqichma-bosqich joriy etish vazifalari belgilangan.

Sun’iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari

So‘nggi yillarda sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim jarayoniga ham yangi imkoniyatlarni olib kirmoqda. Sun’iy intellektdan o‘quv materiallarini tayyorlash, turli darajadagi topshiriqlar yaratish, ta’lim oluvchilarga qo‘shimcha tushuntirishlar berish va o‘quv jarayonini individuallashtirishda foydalanish mumkin.

Biroq sun’iy intellektdan foydalanishda pedagogning nazorati, akademik halollik va ta’lim oluvchining mustaqil fikrlash qobiliyatini saqlab qolish muhimdir. Texnologiya pedagogning o‘rnini to‘liq egallamasligi, balki uning faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi vosita sifatida xizmat qilishi lozim.

Innovatsion texnologiyalardan foydalanishda pedagogning roli

Innovatsion texnologiyalar ta’lim jarayoniga joriy etilganda pedagogning vazifasi ham o‘zgaradi. O‘qituvchi faqat ma’lumot yetkazuvchi emas, balki ta’lim jarayonini tashkil etuvchi, yo‘naltiruvchi va o‘quvchilarning mustaqil faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi mutaxassis sifatida namoyon bo‘ladi.

Shu sababli pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, zamonaviy pedagogik metodlarni o‘zlashtirish va ilg‘or tajribalarni ommalashtirish muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ham ta’lim sifatini oshirishda pedagoglarning bilim va mahorati muhim ekaniga alohida e’tibor qaratgan. Bundan tashqari, oliy ta’limda ta’lim, ilmiy tadqiqot va amaliyot o‘rtasidagi bog‘liqlikni kuchaytirish ham muhim. 2024-yil 15-iyuldagi taqdimotda Prezident oliy ta’lim muassasalari, tarmoqlar va korxonalar o‘rtasidagi uzviylikni mustahkamlash hamda raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlash zarurligini ta’kidlagan.

Innovatsion texnologiyalarni samarali qo‘llash bo‘yicha takliflar

O‘quv jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish samaradorligini oshirish uchun:

- pedagoglarning raqamli va metodik kompetensiyalarini muntazam rivojlantirish;
- elektron ta’lim resurslari va multimedia materiallarini ko‘paytirish;
- interaktiv va muammoli ta’lim metodlaridan keng foydalanish;
- o‘quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda ta’limni tashkil etish;
- raqamli baholash vositalaridan foydalanish;
- fanlararo loyihalarni rivojlantirish;
- sun’iy intellektdan akademik halollik va pedagogik nazorat tamoyillari asosida foydalanish;

- ilg‘or pedagogik tajribalarni ommalashtirish maqsadga muvofiq.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, innovatsion texnologiyalarni o‘quv jarayoniga joriy etish zamonaviy ta’limning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Ular ta’lim oluvchilarning darsdagi faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog‘lash va ta’lim sifatini takomillashtirish uchun keng imkoniyat yaratadi.

Bunda texnologiyaning o‘zi emas, undan qanday pedagogik maqsadda va qanday metod asosida foydalanish muhimdir. Shu sababli innovatsion texnologiyalarni zamonaviy pedagogik metodlar bilan uyg‘unlashtirish, o‘qituvchilarning kasbiy va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish ta’lim samaradorligining muhim shartlaridan hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan ta’lim sifatini oshirish, pedagoglarning kasbiy mahoratini rivojlantirish, ilg‘or texnologiyalarni joriy etish va ta’limni xalqaro standartlar asosida takomillashtirishga qaratilayotgan e’tibor mazkur yo‘nalishning dolzarbligini yanada oshirmoqda. Shunday ekan, zamonaviy ta’limning asosiy vazifalaridan biri - innovatsion texnologiyalarni shunchaki qo‘llash emas, balki ularni ta’lim maqsadlari, pedagogik metodlar va ta’lim oluvchilarning ehtiyojlari bilan uyg‘unlashtirishdan iborat.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. - Toshkent: O‘zbekiston, 2021.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning maktab ta’limi sifatini oshirish bo‘yicha takliflar taqdimoti materiallari. 26.01.2024.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning ta’lim sifatini oshirish bo‘yicha takliflar taqdimoti materiallari. 19.06.2024.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning oliy ta’lim sifatini oshirish masalalariga bag‘ishlangan taqdimot materiallari. 15.07.2024.

5. UNESCO. Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action. - Paris: UNESCO.

6. OECD. Digital Education Outlook. - Paris: OECD.

7. World Bank. World Development Report: Learning to Realize Education’s Promise. - Washington, DC: World Bank.